

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie

František Veselý

K desátému výročí úmrtí Miloslava Valoucha

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie, Vol. 7 (1962), No. 3, 127--134

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/137244>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků, 1962

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

K DESÁTÉMU VÝROČÍ ÚMRTÍ MILOSLAVA VALOUCHA

FRANTIŠEK VESELÝ, Plzeň

Jednota československých matematiků a fyziků oslavuje letos 100. výročí svého vzniku a přehlíží přitom výsledky práce, kterou vykonala za sto let pro rozvoj matematických a fyzikálních věd v našich zemích a tím i pro rozvoj kulturního života československého lidu. V posledních třech desetiletích minulého století zabezpečila Jednota pěstování matematicko-fyzikálních věd jazykem českým a pomohla vytvořit poměrně již dosti početný kolektiv českých vědeckých pracovníků. Na počátku 20. století byla Jednota institucí již tak silnou a zdravou, že celkem snadno překonala krátkodobou krizi své činnosti, která vznikla při odchodu starších a nástupu nových pracovníků. Mladá generace vědeckých a pedagogických pracovníků dovedla pak v prvních dvou desetiletích našeho století rozvinout činnost Jednoty širěji a hlouběji takovým způsobem, že po první světové válce z ní vyrostly úspěchy sotva někým předvídané, neboť z Jednoty se vytvořila vzorná odborná společnost, která do své činnosti zahrnovala vše, co mohlo sloužit rozvoji matematických a fyzikálních věd a prospěchu vyučování matematice a fyzice na středních i vysokých školách. Tyto úspěchy byly umožněny nadšenou a obětavou prací rozsáhlého kolektivu členů Jednoty, z nichž mnozí v ní pracovali po několik desetiletí.

Práce zasluhujících členů Jednoty bývala zpravidla hodnocena v Časopise pro pěstování matematiky a fyziky při jejich šedesátinách nebo pozdějších významných životních jubilejích. Miloslav VALOUCH, který pro Jednotu přes padesát let neúnavně pracoval a v letech 1915—1952 zastával v ní klíčovou funkci ředitele, patří jistě k nejzasloužilejším členům JČMF. Budete-li však hledat v ročnících členského časopisu JČMF, které vyšly za jeho života, nějaký oslavný článek, hodnotící jeho práci v Jednotě i jeho veřejnou činnost, nenajdete ho tam. V ročníku 68 členského časopisu najdete jen reprodukci jeho fotografie se stručným sdělením, že ředitel Miloslav Valouch se dožil 60 let a s poznámkou: „Upouštíme na jeho žádost od obvyklého vyličení života a ocenění činnosti odborné i spolkové.“ Tato stručná poznámka ukazuje na jeden krásný povahový rys ředitele M. Valoucha, na jeho skromnost. Když se v pražském krematoriu nad rakví zesnulého Miloslava Valoucha s ním loučil tehdejší předseda JČMF a jeho dlouholetý spolupracovník a přítel, akademik Bohumil BYDŽOVSKÝ, ocenil vřelými slovy význam jeho práce pro Jednotu a pro vědecký i kulturní život v naší vlasti. Tento smuteční projev byl otištěn v ročníku 77/1952 Časopisu pro pěstování matematiky, který tehdy nebyl již členským časopisem JČMF,

a proto nebyl a není snadno dostupný všem členům JČMF. Jméno Miloslava Valoucha zazní jistě mnohokrát při všech oslavách stoleté činnosti Jednoty, avšak v rámci oslavných projevů bude možno jen stručně poukázat na nejvýznamnější výsledky jeho životní práce. Desáté výročí jeho smrti dává nám příležitost, abychom všem čtenářům našeho časopisu vyličili jeho životní osudy, zejména se zřetelem na ty obory jeho práce, které jsou méně známy mladší generaci členů JČMF i širší veřejnosti.

Miloslav Valouch se narodil dne 20. srpna 1878 v Lazcích u Olomouce jako nejstarší ze tří synů truhlářského dělníka, který se později usadil jako truhlářský mistr v Pavlovicích a pak v Olomouci. Miloslav Valouch chodil do obecné matiční školy v Olomouci, kde studoval též na českém gymnasiu v letech 1888/89—1895/96. Po maturitě studoval matematiku a fyziku na filosofické fakultě pražské university, přičemž se na studiích vydržoval sám jen s malou podporou rodičů, vyděláváje si peníze na studie hlavně kondicemi a stenografickými pracemi. Roku 1901 vykonal státní zkoušky z matematiky a fyziky a nabytím tím vysvědčení učitelské způsobilosti vyučovat těmto předmětům na vyšších středních školách. Ve školním roce 1900/01 byl suplujícím profesorem na českém státním gymnasiu v Olomouci a v dalším školním roce na obecním reálném gymnasiu v Rokycanech, kde byl v srpnu roku 1902 jmenován skutečným učitelem (profesorem). Od 1. září 1902 přešel na gymnasium v Litomyšli. V té době se oženil a se svou ženou Annou, rozenou Uhlovou, a jediným synem Miloslavem žil šťastným rodinným životem. Po sedmiletém působení v Litomyšli byl přeložen na vyšší reálku v Praze (Holešovice-Bubny, Strossmayerovo nám.) a působil tam až do konce roku 1918, kdy ukončil svou činnost učitelskou a nastoupil dráhu úřednickou. Od 12. 12. 1918 působil v ministerstvu školství až do 27. 1. 1927, kdy odešel do výslužby a věnoval se pak hlavně práci v JČMF.

Již jako středoškolský student a zejména pak v době vysokoškolských studií přispíval do časopisu Pozor, který byl jediným pokrokovým listem, vycházejícím v té době v Olomouci. Psal do něho literární zprávy, populárně vědecké články, fejtony i politické úvodníky. O prázdninách pomáhal i při redakčních pracích a tak se již v mládí seznámil s technikou vydavatelské praxe i s organizací tiskárenských prací. Osvětovou práci konal též přednáškami, zejména v době svého učitelského působení v Rokycanech a v Litomyšli. Když se v Litomyšli stal místopředsedou Pokrokového realistického klubu a v Jednotě učitelské místopředsedou umělecké komise, trávil většinu neděl na vzdělávacích přednáškách nebo na politických schůzích v celém okrese.

Miloslav Valouch byl výborným učitelem a jako učitel fyziky též velmi zručným experimentátorem. Svůj učitelský talent spojený s technickým nadáním a zájmem uplatňoval též při vedení žákovských fyzikálních praktik a jeho průkopnická práce v tomto oboru byla několikrát ministerstvem uznána a odměněna. Jeho zájem o řešení didaktických a metodických otázek vyučování matematice a fyzice byl ještě více podnícen, když po přechodu do Prahy působil v témž učitelském sboru jako Ladislav ČERVENKA (1874—1947), který již tehdy byl znám jako nadaný a horlivý pracovník v otázkách vyučování matematice a deskriptivní geometrii. Příklad Ladi-

slava Červenky a některých jeho přátel, zejména Bohumila Bydžovského a Karla VOROVKY (1879—1929), ovlivnil hodně směr veřejného působení Miloslava Valoucha, který se pak soustředil hlavně na práci v Ústředním spolku českých profesorů (ÚSČP) a v Jednotě českých matematiků (JČM), resp. od roku 1912 v Jednotě českých matematiků a fyziků (JČMF). Politické zkušenosti a organizační schopnosti byly příčinou toho, že Miloslav Valouch brzy vynikl jako iniciativní pracovník kolektivu pokrokových českých profesorů, pracujících v ÚSČP a v Jednotě.

Již roku 1902 zahájil Miloslav Valouch odbornou publikační činnost, která prozrazovala jeho zájem o otázky vyučování matematice a fyzice. Toho toku vyšly jeho články *Názvy a definice v matematice* (Věstník ÚSČP, Praha) a *Strouhalův stroj* (Příroda, Brno). Roku 1903 vydal svou první knižní publikaci *Přehled matematiky* obsahující čtyřmístné tabulky logaritmů čísel i goniometrických funkcí a četné jiné matematické tabulky, k nimž byl připojen pěkně zpracovaný přehled elementární algebry i geometrie v rozsahu, který přesahoval rámec středoškolských učebních osnov. V německé pedagogické literatuře bývá uváděno, že první čtyřmístné tabulky v Rakousku vydal Arbes roku 1905, ale priorita ve vydání čtyřmístných tabulek náleží zřejmě Miloslavu Valouchovi. O tom, s jakým zájmem byl veřejností přijat *Přehled matematiky*, svědčí nejlépe to, že u R. Prombergra v Olomouci vyšlo roku 1904 již jeho třetí vydání.

Roku 1904 vydala Jednota českých matematiků Valouchovy *Logarithmické tabulky*. Bylo to stereotypované vydání pětimístných tabulek logaritmů čísel a goniometrických funkcí, k nimž byly již připojeny nejen jiné matematické tabulky, ale i tabulky fyzikální. Za autorova života vyšlo celkem 15 vydání této pomocné školní knihy, kterou autor neustále zdokonaloval úpravami a doplňováním četných tabulek matematických, fyzikálních, astronomických i chemických, a to v pozdějších vydáních ve spolupráci se svým synem M. A. Valouchem. Tyto tabulky byly jistě nejužívanější knihou na našich středních školách a mezi našimi vzdělanci, kteří od roku 1904 po 50 let vycházeli z našich středních škol, nebylo žádného, který by neznal jméno Valouchovo.

Miloslav Valouch byl znalcem tabulkových děl v matematické literatuře a mimo výše uvedené tabulky vydal roku 1926 *Pětimístné tabulky logaritmicko-trigonometrické pro šedesátinné, setinné a dílcové dělení kvadrantu*. Od roku 1926 až do roku 1932 vydával každoročně *Astronomické tabulky pro dělostřelectvo*, jichž dělostřelci s výhodou časových úspor užívali při určování polohy místa a světových stran astronomickými metodami. Roku 1932 vydal *Sedmimístné logaritmy čísel* a roku 1950 *Sedmimístné logaritmy goniometrických funkcí*. Za druhé světové války vydal společně s Václavem ELZNICEM *Tabulky pro zeměměřiče pro setinné dělení úhlů* (1944).

Filologické nadání M. Valoucha se projevilo v tom, že se naučil několika cizím moderním jazykům, a to němčině, francouzštině, angličtině a italštině. Svých znalostí klasických jazyků využil k překladům dvou Archimedových spisů do češtiny. Bylo to *Měření kruhu* (1903) a *Počet pískový* (1906), které vyšly tiskem ve výročních zprávách gymnasia v Litomyšli. Jsou to jediné překlady Archimedových spisů do češtiny.

V prvním desetiletí našeho století ozývaly se ve všech rakouských zemích hlasy pro reformu středních škol, z nichž nejradikálněji ji požadovali čeští profesori. Je to zřejmé např. ze statistického zpracování rozsáhlé dotazníkové akce, kterou ÚSČP uspořádal mezi svými členy v roce 1908. Tehdy se jen asi 10% profesorů vyslovilo pro zachování současné organizace vyučování na gymnasiích a necelá 3% profesorů pro zachování současné organizace vyučování na reálkách. Volání českých profesorů po reformě středních škol bylo ovšem součástí reformního pedagogického hnutí, které se projevovalo tehdy téměř ve všech evropských státech. O tomto mezinárodním hnutí, v němž se silně uplatňovaly požadavky zlepšení vyučování matematice a přírodním vědám, byli čeští profesori velmi dobře informováni. Karel PETR, Jan SOBOTKA a Bohumil BYDŽOVSKÝ se roku 1908 zúčastnili mezinárodního kongresu matematiků v Římě a pozorně na něm sledovali též jednání čtvrté sekce, které pak vedlo k vytvoření Mezinárodní komise pro vyučování matematice pod vedením Felixe KLEINA. Když pak nařízením ministra Marcheta z let 1908 a 1909 byly změněny učební osnovy středních škol, byli čeští profesori pracující v Jednotě dobře připraveni pro nové úkoly. Jednota se tenkrát rozhodla vydati všechny učebnice matematiky, deskriptivní geometrie a fyziky pro všechny typy středních škol. O realizaci tohoto plánu pečovaly dvě speciální komise, které začaly pracovat dne 26. 4. 1909, a již po dvouměsíčním jednání na jejich návrh určil výbor JČM pečlivě vybrané autory nových učebnic. Je jisté svědectvím výborné pedagogické pověsti Miloslava Valoucha, který tehdy ještě působil na gymnasiu v Litomyšli, že jej výbor JČM vybral za autora učebnic geometrie pro nižší třídy středních škol.

Již v roce 1910 vyšlo v nakladatelství Jednoty Valouchovo Měřictví pro I. třídu středních škol, Měřictví pro II. třídu gymnasií a reálných gymnasií a Měřictví pro II. třídu reálných škol. O rok později vyšlo Měřictví pro III. třídu gymnasií a reálných gymnasií a Měřictví pro III. třídu reálných škol. Metodický postup v těchto Valouchových učebnicích lze stručně charakterizovat hesly: názornost a experiment. Jejich kladem bylo též to, že již od I. třídy byli žáci příkazy a úlohami vedeni k topografickým pracím v přírodě. I když rakouské instrukce požadovaly, aby učebnice obsahovaly nejvýš to, co je bezpodmínečně nutné pro průměrného žáka, podávaly učebnice Valouchovy — stejně jako většina českých učebnic matematiky — výklady obsírnější, aby učitel za příznivých podmínek mohl svůj výklad vhodně rozšířit. Valouchovy učebnice geometrie vydala Jednota celkem v sedmi vydáních, nepočítaje v to dotisky a překlady do slovenštiny.

Miloslav Valouch byl odborově organizován v ÚSČP již od roku 1900 a po příchodu do Prahy v roce 1909 byl zvolen do výboru ÚSČP, v němž byl až do konce šk. roku 1918/19, kdy byl jeho předsedou. V Jednotě byl členem již od roku 1896 a v roce 1909 byl zvolen do jejího výboru, jehož členem byl až do své smrti. Zastával v něm nejprve funkci archiváře a pak účetního. Když v červnu roku 1915 ředitel JČMF Stanislav PETÍRA (1872—1950) nastoupil válečnou vojenskou službu, stal se M. Valouch jeho zástupcem. V prosinci téhož roku byl na valné schůzi zvolen za ředitele a tuto funkci zastával pak nepřetržitě až do smrti. V obou institucích se

projevila jeho iniciativnost a obratnost v jednání již za války zejména při řešení otázky reformy středních škol. V letech 1917—1918 byly ve speciálních komisích JČMF řešeny zásadní otázky výchovy žáků na středních školách a propracovány pokrokové návrhy na reformu soustavy středoškolského vzdělávání. Zásadou některých členů JČMF, k nimž patřil zejména M. Valouch, bylo jednání o těchto otázkách přeneseno i do ÚSČP. V něm tehdy bojovala o své názory skupina mladých pokrokových českých profesorů, kteří počítali s porážkou Rakouska, se skupinou profesorů a zejména ředitelů středních škol, u nichž se projevovala austrofilská orientace nebo loajalita k rakouským úřadům a jistá konzervativnost nebo opatrnickví. Valouchova popularita mezi středoškolskými učiteli vzrostla v té době tak, že ho revoluční shromáždění českých profesorů navrhlo k funkci v tvořícím se ministerstvu školství a národní osvěty.

Dne 12. 12. 1918 byl M. Valouch jmenován ministerským tajemníkem a stal se přednostou administrativního oddělení středoškolského odboru. V této funkci se velmi zasloužil o budování sítě středních škol, která se po první světové válce rozrůstala v pohraničí i na Slovensku. Organizační schopnosti, které projevoval při této práci, byly příčinou toho, že byl často zván k důležitým poradám ministerstva, i když se netýkaly středních škol. Dne 30. 11. 1919 povolal ho sociálně demokratický ministr školství G. Habrman do presidia, v němž projednával záležitosti týkající se ministerské rady a ostatních ministerstev a věci rozpočtové; zároveň byl pověřen funkcí stálého zástupce ministerstva v kulturním výboru parlamentu. Dne 23. 9. 1920 byl ustanoven přednostou presidia a dne 28. 2. 1924 pověřen vedením ministerstva, kteroužto funkci zastával až do roku 1926, kdy se stal ministrem školství agrárník, profesor Otakar Srdínko. Ten se nejprve marně snažil nabídkou jiných výhodných funkcí odsunout M. Valoucha z klíčového postavení v ministerstvu školství. Proto ho dne 3. 3. 1926 zprostil vedoucí funkce v ministerstvu, do níž ho Srdínkův nástupce ministr Krčmář již zpět nepovolal jen proto, aby nedesavuoval svého předchůdce. Tak došlo k Valouchovu dobrovolnému odchodu do penze, při němž mu vláda vyslovila uznání a dík za vynikající služby v oboru školství.

Jako ministerský úředník a zejména jako odborový přednost, vedoucí presidium ministerstva školství, získal si M. Valouch úctu a vážnost nejen mezi učiteli a ministerskými úředníky, ale i v pokrokových parlamentních kruzích. Z jeho podnětu došlo k úřednímu projednávání školské reformy, a to přes odpor konzervativní veřejnosti, který se pak projevil i politicky tím, že došlo k předčasnému Valouchovu odchodu do penze. S politickými osudy bývalé lidové realistické strany, která roku 1917 splýnula s mladočeskou stranou v tzv. státoprávní demokracii, dostal se M. Valouch do národně demokratické strany, v níž byl ještě členem roku 1926, kdy však náležel k opoziční skupině, která se v této straně vytvořila kolem týdeníku Demokratický střed. Když se roku 1926 připravoval Valouchův odchod do penze, převzal klerikální list Čech zprávu o tom z Moravskoslezského deníku a doprovodil ji touto poznámkou: „Pokud jde o Dr. Valoucha, mohl po našem soudu býti příslušníkem nejpokrokovější strany a socialistické strany.“

Již za první světové války stal se M. Valouch dobrým rádcem výboru JČMF ve věcech hospodářských a jeho prozíravosti vděčí Jednota za to, že některé válečné nesnáze překonala bez vážných ztrát hospodářských. Ačkoli pro nedostatek papíru bylo nutno za války omezovat rozsah členského časopisu, organizační schopností i obratným jednáním ředitele Valoucha podařilo se dosáhnout toho, že JČMF již od roku 1915 začala vydávat sbírku vědeckých monografií s názvem Knihovna spisů matematických a fyzikálních, v níž za první světové války vyšly čtyři svazky. Při plném učebním úvazku ve škole a při pilné práci v ÚSČP i JČMF nepřestal se M. Valouch zajímat o vědeckou práci. Svědectvím toho je, že se roku 1916 podrobil přísným zkouškám doktorským a byl promován toho roku na doktora filosofie. Jeho neúnavnou veřejnou práci uznala Jednota tím, že jej na valné schůzi dne 4. 12. 1921 zvolila za svého čestného člena. Návrh na tuto volbu byl obšírně zdůvodněn poukazem na jeho organizační práci a neúnavnou tvůrčí činnost, směřující k prohloubení vnitřního života Jednoty, zásluhami o právní, technické i hospodářské zabezpečení její základny pro plnění všech jejích úkolů a zdůrazněním významu jeho publikační činnosti zejména v oboru školské literatury, práce pro reformu střední školy i práce ve prospěch matematicko-fyzikálních věd.

Práce, kterou ředitel Valouch vykonal pro Jednotu od roku 1921, byla tak rozsáhlá, že při jejím hodnocení bylo by nutno mluvit o všech oborech činnosti Jednoty i o všech jejích akcích ve prospěch rozvoje matematicko-fyzikálních věd a našeho školství. Tato další práce ředitele Valoucha je však již veřejnosti více známa, neboť byla a bude připomínána v jiných publikacích letošního jubilejního roku JČMF. Proto se omezím již jen na to, abych připomenul některé její významné výsledky.

Ředitel Valouch předvídal a dobře plánoval rozvoj publikační činnosti JČMF po první světové válce, a proto doporučoval výboru JČMF koupit vlastní tiskárny. V roce 1919 zakoupila Jednota tiskárnu, která pod vedením M. Valoucha byla již ve dvacátých letech stále zdokonalována. Roku 1933 byla sloučena s tiskárnou Svazu horních a hutních inženýrů v jediný závod s názvem Prometheus. Tím její výkonnost kvalitativně i kvantitativně vzrostla, takže velmi dobře sloužila tisku publikací Jednoty nebo jiných vědeckých a odborných institucí. Velmi silně vzrostl počet středoškolských učebnic, které Jednota vydávala pro školy české i slovenské. Tím dosahovala JČMF zisků, které ušly soukromým podnikatelům a kterých Jednota mohla využít k plnění jiných úkolů ve prospěch vědy. Ke dvěma edičním sbírkám — Sborník JČMF a Knihovna spisů matematických a fyzikálních — přibyly další knižní sbírky, které začaly vycházet buď z podnětu Valouchova nebo za přispění jeho organizačních a vydavatelských zkušeností, a to od roku 1925 Kruh, od roku 1940 sbírka Cesta k vědě a od roku 1947 sbírka populárních spisů Brána k vědě. Vzrostl i počet časopisů vydávaných Jednotou, z nichž největší význam měl Časopis pro pěstování matematiky a fyziky a Rozhledy matematicko-přírodovědecké. Redaktoři těchto časopisů dodnes vzpomínají, jak řediteli Valouchovi záleželo na dobré úrovni těchto časopisů a jak promýšlel mnohé podněty pro jejich zlepšení.

Vzrůst počtu časopisů i knižních publikací Jednotou vydávaných přinášel užitek

i knihovně JČMF, která výměnou za publikace Jednoty získávala publikace jiných společností, zvláště zahraničních. Rostoucí publikační činnost byla příčinou toho, že JČMF si zřídila vlastní knihkupectví a stala se komisionářem též jiných vědeckých společností. Péčí ředitele Valoucha byla zřízena též Fysma, která se starala o výrobu vědeckých přístrojů, učebních pomůcek pro fyziku a celuloidových pomůcek k rýsování. Dobré výsledky hospodaření JČMF za Valouchova vedení a výhodné majetkové transakce jím navrhované přispívaly k tomu, že rostl i domovní majetek Jednoty. V roce 1931 získala JČMF dům v Žitné ul. 25, kde v novostavbě v zadním traktu měly být soustředěny kanceláře a hospodářské podniky Jednoty.

Ředitel Valouch nelitoval nikdy peněz na to, aby Jednota pečovala o styk našich vědeckých pracovníků s vědeckými pracovníky a společnostmi v zahraničí. Staral se o to, aby Jednota zvala k přednáškám do ČSR vynikající vědecké pracovníky ze zahraničí, a také o to, aby byla zastoupena na mezinárodních vědeckých sjezdech a konferencích. Sám se zúčastnil prvního sjezdu slovanských matematiků ve Varšavě roku 1929 a při druhém sjezdu slovanských matematiků v Praze roku 1934 zastával funkci jeho generálního sekretáře. Tento sjezd byl ostatně umožněn jen Valouchovou iniciativou. Když totiž v době tehdejší krize kapitalistického hospodářství ministerstvo školství přislíbilo jen malou podporu sjezdu, zabezpečil jej M. Valouch z prostředků JČMF i jiných institucí jím k tomuto účelu získaných. Tento sjezd měl i politický význam tím, že se ho zúčastnil značný počet německých protifašisticky orientovaných vědeckých pracovníků.

V době okupace doléhaly na Jednotu těžké starosti, jejichž největší tíží nesl Miloslav Valouch a František VYČICHLO, kteří mají hlavní zásluhu na tom, že Jednota přes všechna perzekuční opatření udržela svou činnost i v době druhé světové války a že se cílevědomě připravovala na úkoly poválečné. Zápisy o výborových schůzích JČMF v době okupace i jiné zprávy svědčí o vzájemné důvěře jednotlivých členů výboru, kteří si vždy zachovali hrdý a odhodlaný postoj v boji proti okupantům. V tom byl všem vzorem Miloslav Valouch, který nikdy nezakolísal ve své víře v konečnou porážku nacistů.

Od roku 1927 stranil se M. Valouch politického života, ale po Květnové revoluci vstoupil do KSČ, v níž zastával různé funkce v místních organizacích. Staral se pak hlavně o obnovu vydavatelské činnosti JČMF, která měla sloužit obnově pedagogické i vědecké práce na vysokých školách i obnově činnosti našich středních škol. Když pak Jednota předávala plnění svých některých dřívějších úkolů institucím socialisticky budovaného státu, staral se, aby přitom bylo co nejvíce využito zkušeností JČMF. Nejcennější části majetku JČMF zůstaly pak zachovány těm účelům, pro které byly budovány, to jest pro službu vědě.

Miloslav Valouch zastával v JČMF i funkci archiváře. V posledních letech svého života věnoval hodně času třídění a pořádání archívu Jednoty, zejména její korespondence se zahraničními vědeckými pracovníky i společnostmi. Je škoda, že tato práce byla marná, neboť z nerozvážnosti některého pracovníka došlo ke ztrátě archívu.

Má-li věda v životě lidu plnit ty úkoly, které jí ukládá socialistická společnost, je k tomu třeba především pracovníků, kteří jsou schopni tvořivě vědecky pracovat. To však nestačí. Dějiny vývoje všech věd nás poučují o případech, kdy dobré myšlenky nadaných vědeckých pracovníků zůstaly dlouho nevyužity, když jejich původci pracovali izolovaně, bez kontaktu s jinými vědeckými pracovníky a bez příležitosti své myšlenky publikovat a jimi vývoj vědy ovlivňovat. Pro zdárný vývoj vědy je potřebí též organizace vědecké práce. Každý vědecký pracovník není vždy nadán k tomu, aby dovedl vědeckou práci organizovat. K organizaci vědecké práce nestačí však jen jisté organizační schopnosti. Zkušenosti ukazují, že vědeckou práci může organizovat a předpoklady pro její rozvoj vytvářet zpravidla dobře jen takový pracovník, který je sám hodně zasvěcen do příslušných vědních oborů, zná dobře nesnáze vědecké práce a má houževnatou odvahu překážky odstraňovat a překonávat i tehdy, kdy se zdají nepřekonatelné. Takových organizátorů vědecké práce je zapotřebí stejně jako ryze vědeckých pracovníků. K vynikajícím organizátorům vědeckého života v naší vlasti patřil Miloslav Valouch a jemu musí vděčit JČMF i naši pracovníci v matematických a fyzikálních vědách za jeho odbornou i organizační práci, kterou za svého dlouhého života pro naši vědu i rozvoj našeho školství vykonal. Miloslav Valouch zemřel dne 11. června 1952. Jeho zásluh, jež jsme připomenuli při 10. výročí jeho smrti, nemůže být nikdy zapomenuto.